

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 24 september 2020*

”Begäran om förhandsavgörande – Likabehandling i arbetslivet – Direktiven 2000/78/EG och 2006/54/EG – Tillämpningsområde – Förbud mot indirekt diskriminering på grund av ålder eller kön – Rättfärdigandegrunder – Nationella bestämmelser enligt vilka ett avdrag ska göras på pensioner som utbetalas direkt till mottagarna av företag där staten är majoritetsägare och enligt vilka indexering av pensionsbeloppen avskaffas – Artiklarna 16, 17, 20 och 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – Tillämplighet – Diskriminering på grund av förmögenhet – Ingrepp i avtalsfriheten – Åsidosättande av rätten till egendom – Artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna – Rätt till ett effektivt rättsmedel”

I mål C-223/19,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landesgericht Wiener Neustadt (Regionala domstolen i Wiener Neustadt, Österrike) genom beslut av den 11 mars 2019, som inkom till domstolen den 13 mars 2019, i målet

YS

mot

NK AG,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Prechal samt domarna L.S. Rossi, J. Malenovský, F. Biltgen (referent) och N. Wahl,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: enhetschefen D. Dittert,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 22 januari 2020,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- YS, genom M. Breunig, Rechtsanwalt, och J. Hanreich, Prozessbevollmächtigter,
- NK, genom C. Egermann, Rechtsanwalt,
- Österrikes regering, genom J. Schmoll, i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

– Europeiska kommissionen, genom C. Valero, B.-R. Killmann och B. Bertelmann, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 7 maj 2020 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2000, s. 16; rättelse i EGT L 2, 2001, s. 42), och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet (EUT L 204, 2006, s. 23) samt av artiklarna 16, 17, 20, 21 och 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan YS och bolaget NK AG. Målet rör dels avdraget av ett belopp på den tjänstepension som bolaget betalar ut direkt till YS, dels avskaffandet av den avtalade indexeringen av denna pension för år 2018.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 79/7/EEG

- 3 I artikel 3.1 a i rådets direktiv 79/7/EEG av den 19 december 1978 om successivt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet (EGT L 6, 1979, s. 24; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 111) föreskrivs att direktivet ska tillämpas på lagstadgade system som lämnar skydd vid bland annat ålderdom.

Direktiv 2000/78

- 4 Enligt artikel 1 i direktiv 2000/78 är direktivets syfte att fastställa en allmän ram för bekämpning av diskriminering i arbetslivet på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning, för att principen om likabehandling ska kunna genomföras i medlemsstaterna.
- 5 I artikel 2.1 och 2.2 i direktivet föreskrivs följande:

”1. I detta direktiv avses med principen om likabehandling att det inte får förekomma någon direkt eller indirekt diskriminering på någon av de grunder som anges i artikel 1.

2. Enligt punkt 1 skall

...

- b) indirekt diskriminering anses förekomma när en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar personer med en viss religion eller övertygelse, ett visst funktionshinder, en viss ålder, eller en viss sexuell läggning jämfört med andra personer, om inte

- i) bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt motiveras av ett berättigat mål och om medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga ...

...”

- 6 Artikel 3 i direktivet har rubriken ”Tillämpningsområde”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”Inom ramen för gemenskapens befogenheter skall detta direktiv tillämpas på alla personer, såväl inom den offentliga som den privata sektorn, inklusive offentliga organ, i fråga om följande:

...

- c) Anställnings- och arbetsvillkor, inklusive avskedande och löner.

...”

Direktiv 2006/54

- 7 Skäl 30 i direktiv 2006/54 har följande lydelse:

”Antagandet av reglerna om bevisbördan är viktigt för att säkra att principen om likabehandling upprätthålls i praktiken. Domstolen har förklarat att bestämmelser därför bör antas för att se till att bevisbördan övergår till svaranden när det föreligger ett prima facie-fall av diskriminering, utom vid sådana förfaranden där det åligger domstolen eller annat behörigt nationellt organ att utreda fakta. Det måste dock klargöras att bedömning av fakta som ger anledning att anta att det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering även fortsättningsvis är en fråga för det berörda nationella organet i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis. Medlemsstaterna har dessutom möjlighet att på alla stadier av förfarandet införa bevisregler som är fördelaktigare för kändanden.”

- 8 Artikel 1 i direktivet har följande lydelse:

”Syftet med detta direktiv är att säkerställa att principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet genomförs.

Därför innehåller det bestämmelser för att genomföra principen om likabehandling i fråga om följande:

...

- b) Arbetsvillkor, inklusive lön.

- c) Företags- eller yrkesbaserade system för social trygghet.

...”

- 9 I artikel 2.1 b i direktivet definieras indirekt diskriminering som den situationen när en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar personer av ett visst kön jämfört med personer av det andra könet, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt kan motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga.

10 Artikel 4 första stycket i samma direktiv har följande lydelse:

”För lika eller likvärdigt arbete skall direkt och indirekt könsdiskriminering avskaffas vid alla former och villkor för ersättning.”

11 Artikel 5 i direktiv 2006/54 ingår i avdelning II, kapitel 2, vilket har rubriken ”Likabehandling i företags- eller yrkesbaserade socialförsäkringssystem”. Denna artikel 5 har följande lydelse:

”Utan att det påverkar artikel 4 skall det inte förekomma någon direkt eller indirekt könsdiskriminering i företags- eller yrkesbaserade system för social trygghet i fråga om

...

c) beräkningen av förmåner, däribland tilläggsförmåner avseende make/maka eller närstående och de villkor som avgör hur länge rätten till förmånerna skall kvarstå.”

12 I artikel 7.1 a iii i direktivet föreskrivs att bestämmelserna i nämnda kapitel 2 ska tillämpas på företags- och yrkesbaserade system för social trygghet som lämnar skydd vid ålderdom, även vid förtidspensionering.

Österrikisk rätt

13 1 § i Sonderpensionenbegrenzungsgesetz (lag om begränsning av särskilda pensioner, BGBl. I, 46/2014) (nedan kallad SpBegrG) består av konstitutionella bestämmelser som har medfört vissa ändringar i Bundesverfassungsgesetz über die Begrenzung von Bezügen öffentlicher Funktionäre (federal grundlag om begränsning av offentliganställda tjänstemäns löner, BGBl. I, 64/1997) (nedan kallad BezBegrBVG). Genom 1 § utvidgades den personkrets som omfattas av tillämpningsområdet för BezBegrBVG till att omfatta anställda och tidigare anställda hos juridiska personer som står under tillsyn av Rechnungshof (Revisionsrätten, Österrike). Sådana juridiska personer kan bland annat utgöras av privaträttsliga företag i vilka den österrikiska förbundsregeringen eller de olika förbundsländerna utövar ett avgörande inflytande.

14 Även om SpBegrG, i egenskap av förbundslag, inte kan ha någon direkt inverkan på anställningsavtalen för anställda i företag som står under tillsyn av Rechnungshof (Revisionsrätten) på grund av förbundsländernas avgörande inflytande över dessa företag, har lagstiftaren i ett förbundsland enligt 10 § sjätte stycket BezBegrBVG befogenhet att anta bestämmelser som är jämförbara med dem som föreskrivs på förbunds nivå för anställda och tidigare anställda i juridiska personer där förbundslandet är majoritetsägare.

15 Niederösterreichisches Landes- und Gemeindebezügegesetz (lag om löner för förbundslandet och kommunerna i Niederösterreich) (nedan kallad NÖ Landes- und GemeindebezügeG), har antagits på grundval av SpBegrG. I 24a §, med rubriken ”Begränsningar av pensioner”, föreskrivs följande:

”(1) Pensionsberättigade personer som har rätt till förmåner till följd av direkta utfästelser från

...

b. juridiska personer som står under tillsyn av Rechnungshof [(Revisionsrätten)] på grund av ett majoritetsinnehav eller en faktisk kontroll till följd av finansiella, ekonomiska eller organisatoriska åtgärder i Niederösterreich [(förbundslandet Niederösterreich, Österrike)]...

ska betala en avgift för att säkra pensionssystemets hållbarhet med ett belopp som motsvarar den andel som överstiger det högsta månatliga bidragsunderlaget enligt 45 § [Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (allmänna socialförsäkringslagen) BGBl. 189/1955], senast ändrad genom BGBl. I, 139/1997, och enligt 108 § punkterna 1 och 3 i [nämnda lag], senast ändrad genom BGBl. I, 35/2012. Detta gäller även för särskilda utbetalningar.

(2) Avgiften för att säkra pensionssystemets hållbarhet ska innehållas av det utbetalande organet och ska tillhandahållas den genom delstatslagstiftning inrättade juridiska personen, eller det företag, från vilken pensionen erhålls.

(3) Avgiften för att säkra pensionssystemets hållbarhet ska uppgå till ...”

16 711 § i allmänna socialförsäkringslagen (nedan kallad ASVG) infördes genom Pensionsanpassungsgesetz 2018 (2018 års lag om anpassning av pensioner, BGBl. I, 151/2017). Bestämmelsen har rubriken ”Justering av pensioner för år 2018” och innehåller följande föreskrifter:

”(1) Med avvikelse från 108h § punkt 1 första meningen och punkt 2 ska uppräkningsbeloppet för kalenderåret 2018 inte ske med korrigeringskoefficienten utan på följande sätt: Det samlade pensionsbeloppet (punkt 2) ska ökas med

1. 2,2 procent, när pensionen inte överstiger 1 500 euro per månad,
2. 33 euro, när pensionen överstiger 1 500 euro men inte 2 000 euro per månad,
3. 1,6 procent när pensionen överstiger 2 000 euro men inte 3 355 euro per månad,
4. en procentsats som är linjärt avtagande mellan värdena 1,6 procent och 0 procent, när pensionen överstiger 3 355 euro men inte 4 980 euro per månad.

Om den totala pensionsinkomsten överstiger 4 980 euro i månaden sker ingen uppräkningsbelopp.

(2) Det totala pensionsbeloppet för en person utgörs av summan av alla pensionsförmåner som personen i fråga uppbär i form av lagstadgad pension ... Samtliga förmåner som avses i [SpBegrG] ska också anses utgöra en del av det totala pensionsbeloppet om den person som uppbär pensionen har rätt härtill per den 31 december 2017.

...

(6) (Konstitutionell bestämmelse) Justeringen av förmåner som omfattas av [SpBegrG] för kalenderåret 2018 får inte överskrida uppräkningsbeloppet enligt punkt 1 med beaktande av det samlade pensionsbeloppet (punkt 2).”

17 I 2 § Betriebspensionengesetz (lagen om tjänstepension, BGBl. 282/1990) föreskrivs följande:

”Med utfästelser om förmåner i den mening som avses i 1 § punkt 1 avses arbetsgivarens åtaganden, som följer av ensidiga förklaringar, individuella avtal eller bestämmelser i kollektivavtal, om att

1. göra inbetalningar till en pensionskassa... till förmån för den anställde och dennes efterlevande; betala premier för en kollektiv företagsförsäkring ... till förmån för den anställde och dennes efterlevande; ...
2. utge pensionsförmåner direkt till den anställde och dennes efterlevande (utfästelse om direkta förmåner),

3. betala premier för en livförsäkring som tecknas till förmån för den anställde och dennes efterlevande.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 18 YS är tidigare anställd vid NK, ett börsnoterat aktiebolag, som till cirka 51 procent ägs av förbundslandet Niederösterreich.
- 19 Den 2 mars 1992 ingick YS ett avtal om tjänstepension med NK. Avtalet omfattade en ”utfästelse om direkta förmåner” från NK, det vill säga en tjänstepension, finansierad med hjälp av avsättningar som arbetsgivaren gjorde, som arbetsgivaren åtog sig att betala ut direkt till arbetstagaren vid anställningens upphörande. Dessutom avtalades en indexeringsklausul, enligt vilken samtliga pensionsrättigheter skulle höjas med samma procentsats som den som skulle tillämpas på löner i den högsta löneklassen under den tid som tjänstepensionen uppbärs, såsom föreskrivs i kollektivavtalet för anställda vid österrikiska företag inom den berörda sektorn.
- 20 YS pensionerades den 1 april 2010. Sedan dess uppbär han olika pensionsförmåner. Bland annat uppbär YS, sedan den 17 december 2010, utbetalningar från NK på grundval av den ”direkta utfästelsen om förmåner” som följer av tjänstepensionsavtalet av den 2 mars 1992.
- 21 Sedan den 1 januari 2015 gör NK avdrag för en avgift för att säkra pensionssystemets hållbarhet i enlighet med 24a § NÖ Landes- und GemeindebezügeG.
- 22 Med tillämpning av 711 § ASVG höjde inte NK YS tjänstepension för år 2018, trots att den del av denna pension som betalades ut direkt borde ha ökat med 3 procent i enlighet med indexeringen av lönerna för detta år enligt kollektivavtalet för anställda i österrikiska företag i den berörda sektorn.
- 23 YS väckte talan mot NK vid Landesgericht Wiener Neustadt (Regionala domstolen i Wiener Neustadt, Österrike), och bestred uttaget av denna avgift samt underlåtenheten att räkna upp hans tjänstepension. Han yrkade även att hans framtida rättigheter skulle fastställas.
- 24 När det gäller unionsrättens tillämpningsområde, särskilt direktiven 79/7, 2000/78 och 2006/54, anser den hänskjutande domstolen att 24a § NÖ Landes- und GemeindebezügeG och 711 § ASVG (nedan tillsammans kallade de aktuella nationella bestämmelserna) direkt reglerar formerna och villkoren för fastställandet av storleken på den tjänstepension som YS har rätt till enligt tjänstepensionsavtalet av den 2 mars 1992.
- 25 Den hänskjutande domstolen har understrukit att de aktuella nationella bestämmelserna berör personer som uppbär tjänstepension i form av en ”utfästelse om direkta förmåner”, med ett relativt högt belopp, som ska betalas av en juridisk person som står under tillsyn av Rechnungshof (Revisionsrätten), bland annat på grund av att majoritetsaktieägaren är ett förbundsland som har antagit regler på området som är jämförbara med dem som föreskrivs på förbunds nivå.
- 26 Nämnda domstol har angett att personer som inte uppnått en viss ålder inte påverkas av de aktuella nationella bestämmelserna, eftersom det sedan omkring år 2000 inte längre ingås avtal om pension i form av en ”utfästelse om direkta förmåner” i Österrike. Denna typ av avtal ingicks däremot i allmänhet med personer som hade fullgjort ett stort antal tjänsteår och uppnått en viss ansvarsnivå inom det företag där de var anställda och dessa personer har nu följaktligen uppnått en viss ålder.
- 27 Den hänskjutande domstolen har vidare påpekat att de aktuella nationella bestämmelserna, enligt officiell österrikisk statistik, i störst utsträckning påverkar mäns tjänstepension.

- 28 Vad gäller syftet med dessa bestämmelser har den hänskjutande domstolen hänvisat till två syften som eftersträvas med SpBegrG, och som består i dels att minska den obalans som uppkommit i fråga om så kallade särskilda pensioner, dels att säkerställa en hållbar finansiering av de olika pensionsförmånerna.
- 29 Enligt den hänskjutande domstolen har de aktuella nationella bestämmelserna antagits i form av konstitutionella bestämmelser, huvudsakligen i syfte att begränsa möjligheten att bestrida deras giltighet vid Verfassungsgerichtshof (Författningsdomstolen, Österrike).
- 30 Mot denna bakgrund beslutade Landesgericht Wiener Neustadt (Regionala domstolen i Wiener Neustadt) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
- ”1) Omfattar tillämpningsområdet för direktiv 79/7 och/eller direktiv 2006/54 en medlemsstats bestämmelser, vilka innebär att den tidigare arbetsgivaren ska dra av ett belopp vid utbetalningen av tjänstepension, vilket belopp kan användas fritt av arbetsgivaren, när detta avdrag drabbar ett betydligt högre antal män med rätt till tjänstepension än kvinnor med rätt till sådan pension, och är sådana bestämmelser diskriminerande i den mening som avses i dessa direktiv?
 - 2) Omfattar tillämpningsområdet för direktiv 2000/78 en medlemsstats bestämmelser, vilka är diskriminerande på grund av ålder, eftersom de innebär en ekonomisk börda uteslutande för äldre personer som enligt ett privaträttsligt avtal i form av en så kallad utfästelse om direkta förmåner har rätt till tjänstepension, medan yngre och unga personer som har ingått tjänstepensionsavtal inte påverkas ekonomiskt?
 - 3) Ska bestämmelserna i [stadgan], särskilt diskrimineringsförbuden i artiklarna 20 och 21, tillämpas på tjänstepensioner även om en medlemsstats bestämmelser inte innebär någon diskriminering som är förbjuden enligt direktiven 79/7, 2000/78 och 2006/54?
 - 4) Ska artikel 20 och följande artiklar i stadgan tolkas så, att de utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser vilka genomför unionsrätten i den mening som avses i artikel 51 i stadgan och vilka innebär att personer som har ett privaträttsligt anspråk på tjänstepension diskrimineras på grund av kön, ålder, förmögenhet eller av andra skäl (exempelvis den tidigare arbetsgivarens nuvarande ekonomiska situation) i förhållande till andra personer med rätt till tjänstepension, och förbjuder stadgan sådan diskriminering?
 - 5) Medför nationella bestämmelser, enligt vilka den tidigare arbetsgivarens avdrag av vissa på belopp på pensionsutbetalningar endast avser en liten personkrets, som enligt avtal har rätt till tjänstepension i form av en 'utfästelse om direkta förmåner', även en diskriminering på grund av förmögenhet i den mening som avses i artikel 21 i stadgan, om avdragen endast avser personer med hög tjänstepension?
 - 6) Ska artikel 17 i stadgan tolkas så, att den utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser, enligt vilka det direkt enligt lag företas ett ingrepp utan ersättning som kan likställas med konfiskation i ett avtal mellan två privaträttsliga parter om tjänstepension i form av en 'utfästelse om direkta förmåner', varvid ingreppet är till skada för en tidigare anställd inom ett företag vilket sörjt för utbetalningen av tjänstepensionen och inte har några ekonomiska problem?
 - 7) Utgör en lagstadgad skyldighet för en tidigare arbetsgivare till en person med rätt till tjänstepension att inte utbetala delar av det avtalade beloppet (av den avtalade tjänstepensionen) ett ingrepp i arbetsgivarens rätt till egendom såtillvida som skyldigheten utgör ett åsidosättande av avtalsfriheten?

- 8) Ska artikel 47 i stadgan tolkas så, att den utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser, vilka innebär en direkt konfiskation enligt lag och vilka inte ger någon annan möjlighet för att bestrida konfiskationen än att väcka talan mot den gynnade parten (den tidigare arbetsgivaren som är gäldenär enligt pensionsavtalet) om skadestånd och återbetalning av det konfiskerade penningbeloppet?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första delen av den första frågan och den första delen av den andra frågan

- 31 Den hänskjutande domstolen har ställt den första delen av den första frågan och den första delen av den andra frågan, vilka ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida direktiven 79/7, 2000/78 och 2006/54 ska tolkas så, att de ska tillämpas på en medlemsstats bestämmelser enligt vilka, för det första, en del av den tjänstepension som en arbetsgivare genom avtal åtagit sig att betala ut direkt till en tidigare arbetstagare ska innehållas vid källan av arbetsgivaren och, för det andra, den avtalsenliga indexeringen av storleken på denna förmån saknar verkan.
- 32 EU-domstolen erinrar inledningsvis om att direktiv 79/7, enligt artikel 3.1 a däri, endast är tillämpligt på lagstadgade system som lämnar skydd vid bland annat ålderdom (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 november 2012, Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 33 Förmåner som beviljas enligt ett pensionssystem som i huvudsak hänger samman med den anställning som den berörda personen har innehaft anknuter till den lön som denna person har fått och omfattas däremot av artikel 157 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 november 2019, kommissionen/Polen (Allmänna domstolars oavhängighet), C-192/18, EU:C:2019:924, punkt 59 och där angiven rättspraxis). Sådana förmåner utgör följaktligen lön i den mening som avses i artikel 3.1 c i direktiv 2000/78 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 januari 2019, E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, punkterna 44 och 48).
- 34 Det framgår vidare av artikel 1 c och artikel 5 c i direktiv 2006/54 att det direktivet avser företags- eller yrkesbaserade system för social trygghet. Domstolen har redan tidigare slagit fast att pensionssystem som innebär att förmånerna betalas till arbetstagaren på grund av dennes anställningsförhållande med arbetsgivaren likaså omfattas av det materiella tillämpningsområdet för artikel 5 i direktiv 2006/54 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 november 2019, kommissionen/Polen (Allmänna domstolars oavhängighet), C-192/18, EU:C:2019:924, punkterna 72 och 73).
- 35 Av detta följer att en pension, såsom den pension i form av en ”utfästelse om direkta förmåner” som YS uppstår från sin tidigare arbetsgivare på grund av sitt anställningsförhållande med denne, inte omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 79/7, utan av tillämpningsområdet för direktiven 2000/78 och 2006/54.
- 36 Domstolen konstaterar därefter att de aktuella nationella bestämmelserna, enligt vilka, för det första, en del av den tjänstepension som en arbetsgivare genom avtal åtagit sig att betala ut direkt till en tidigare arbetstagare ska innehållas vid källan av arbetsgivaren och, för det andra, den avtalsenliga indexeringen av storleken på denna förmån saknar verkan, leder till att storleken på den pension som företaget har åtagit sig att betala ut till nämnda arbetstagare minskar. Bestämmelserna påverkar därigenom den tidigare arbetstagarens lönevillkor i den mening som avses i artikel 3.1 c i direktiv 2000/78 och det företags- och yrkesbaserade system för social trygghet som avses i artikel 5 c i direktiv 2006/54. Dessa direktiv är således tillämpliga på en sådan situation som den som är i fråga i det nationella målet (se, analogt, dom av den 16 juni 2016, Lesar, C-159/15, EU:C:2016:451, punkt 18 och där angiven rättspraxis).

- 37 Denna slutsats påverkas inte av den praxis som följer av domen av den 2 juni 2016, C (C-122/15, EU:C:2016:391), som den österrikiska regeringen har nämnt i sitt skriftliga yttrande. I punkt 30 i den domen slog domstolen fast att en nationell lagstiftning om en tilläggsskatt på inkomster från ålderspension inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för direktiv 2000/78.
- 38 Domstolen grundade sig nämligen, i punkterna 25 och 26 i den domen, på den omständigheten att den tvist som avgjordes genom nämnda dom inte rörde de regler eller villkor som var tillämpliga vid beräkningen av storleken på de förmåner som utbetalades till arbetstagaren på grund av dennes anställningsförhållande med den tidigare arbetsgivaren, utan den skattesats som skulle tillämpas på inkomster från ålderspension. En sådan beskattning, som följer direkt och enbart av nationell skattelagstiftning, ligger utanför anställningsförhållandet och rör därmed inte fastställandet av arbetstagarens "lön", i den mening som avses i nämnda direktiv och i artikel 157.2 FEUF.
- 39 Den första delen av den första frågan och den första delen av den andra frågan ska således besvaras enligt följande. Direktiven 2000/78 och 2006/54 ska tolkas så, att de ska tillämpas på en medlemsstats bestämmelser enligt vilka, för det första, en del av den tjänstepension som en arbetsgivare genom avtal åtagit sig att betala ut direkt till en tidigare arbetstagare ska innehållas vid källan av arbetsgivaren och, för det andra, den avtalsenliga indexeringen av storleken på denna förmån saknar verkan.

Den första frågans andra del

- 40 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra delen av den första frågan för att få klarhet i huruvida direktiv 2006/54 ska tolkas så, att det utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka personer som uppbär pension som ett statligt kontrollerat företag genom avtal har åtagit sig att betala ut direkt till dem och som överskrider vissa tröskelvärden som fastställs i dessa bestämmelser, går miste om dels ett belopp som innehållits på den del av pensionen som överstiger ett av dessa tröskelvärden, dels den avtalade indexeringen av nämnda pension, när betydligt fler män än kvinnor påverkas av dessa bestämmelser.
- 41 Enligt artikel 5 c i direktiv 2006/54 är all direkt eller indirekt diskriminering på grund av kön förbjuden vid beräkningen av förmåner i företags- eller yrkesbaserade system för social trygghet som enligt artikel 7.1 a iii i direktivet lämnar skydd vid "ålderdom".
- 42 Domstolen konstaterar inledningsvis att sådana nationella bestämmelser som de som är i fråga i det nationella målet inte innebär någon direkt diskriminering, eftersom de utan åtskillnad är tillämpliga på kvinnliga och manliga arbetstagare.
- 43 Vad gäller frågan huruvida sådana nationella bestämmelser medför indirekt diskriminering påpekar domstolen att indirekt diskriminering, med avseende på tillämpningen av direktiv 2006/54, i artikel 2.1 b i direktivet definieras som en situation där en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar personer av ett visst kön jämfört med personer av det andra könet, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt kan motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga,
- 44 I det avseendet framgår det för det första av begäran om förhandsavgörande att de personer som missgynnades av de aktuella nationella bestämmelserna är tidigare anställda i företag som kontrolleras av staten, vilka uppbär pension i form av en "utfästelse om direkta förmåner" som till sitt belopp överstiger vissa tröskelvärden. I 24a § NÖ Landes- und GemeindebezügeG föreskrivs nämligen betalning av en avgift för att säkra pensionssystemets hållbarhet för den del av en sådan förmån som överstiger det månatliga beloppet av det högsta avgiftsunderlaget enligt ASVG. Vid förhandlingen i EU-domstolen uppgav den österrikiska regeringen att detta månatliga belopp uppgår till 5 370 euro brutto för år 2020. Enligt 711 § punkt 6 ASVG kunde vidare ingen ökning av förmåner enligt

SpBegrG, såsom den ”utfästelse om direkta förmåner” som är i fråga i det nationella målet, vidtas för år 2018 om det sammanlagda beloppet av den berördes samtliga pensionsförmåner översteg 4 980 euro per månad.

- 45 Vid tillämpningen av artikel 2.1 b i direktiv 2006/54 kan situationen för de personer som avses i de aktuella nationella bestämmelserna inte jämföras med situationen för tidigare anställda i företag som inte kontrolleras av staten eller med situationen för personer som uppbär tjänstepension i en annan form än en ”utfästelse om direkta förmåner”, såsom utbetalningar från en pensionsfond eller en livförsäkring. Till skillnad från pensioner som utbetalas till de två ovannämnda personkategorierna kontrollerar nämligen förbundsstaten eller det berörda förbundslandet arbetsgivarna till arbetstagare som uppbär pension i form av en ”utfästelse om direkta förmåner” liksom de medel som är avsedda för dessa arbetstgares pensioner.
- 46 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 55 i sitt förslag till avgörande är de situationer som ska jämföras – bland de personer som uppbär pension i form av en ”utfästelse om direkta förmåner” från ett företag som kontrolleras av staten – situationen för personer som berörs av de aktuella nationella bestämmelserna på grund av förmånens storlek respektive personer som inte berörs av dem.
- 47 Av detta följer att det ska anses att det skenbart neutrala kriterium, i den mening som avses i artikel 2.1 b i direktiv 2006/54, som ger upphov till en skillnad i behandling till följd av tillämpningen av de aktuella nationella bestämmelserna, utgörs av det förmånsbelopp som fastställs i dessa bestämmelser, eftersom endast personer vars pensionsbelopp överstiger vissa tröskelvärden missgynnas genom dessa bestämmelser.
- 48 Vad för det andra gäller frågan huruvida denna skillnad i behandling särskilt missgynnar personer av ett kön jämfört med personer av det andra könet, har den hänskjutande domstolen begränsat sig till att påpeka att de aktuella nationella bestämmelserna, enligt österrikisk officiell statistik, till övervägande del berör män.
- 49 EU-domstolen har i det avseendet slagit fast att personer kan anses vara särskilt missgynnade om det styrks att en nationell lagstiftning missgynnar en betydligt större andel personer av det ena könet än av det andra könet (dom av den 3 oktober 2019, Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, punkt 45 och där angiven rättspraxis).
- 50 Såsom även framgår av skäl 30 i direktiv 2006/54, är bedömningen av fakta som ger anledning att anta att det har förekommit indirekt diskriminering en fråga för de nationella domstolarna i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, vilken, särskilt vad gäller indirekt diskriminering, kan innebära att alla medel, inte bara statistiska bevis, används för att fastställa att det är fråga om indirekt diskriminering (dom av den 3 oktober 2019, Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, punkt 46 och där angiven rättspraxis).
- 51 Det ankommer således på den nationella domstolen att bedöma om den statistik som åberopas är tillförlitlig och kan beaktas, det vill säga att den inte är uttryck för rent slumpmässiga eller konjunkturbetonade företeelser och att den är tillräckligt signifikant (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 oktober 2019, Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, punkt 48 och där angiven rättspraxis).
- 52 Vad gäller statistiska bevis har EU-domstolen även slagit fast dels att det ankommer på den hänskjutande domstolen att beakta samtliga arbetstagare som omfattas av de nationella bestämmelser som ger upphov till särbehandlingen, dels att den bästa jämförelsemetoden är att jämföra den andel av den manliga arbetskraften på vilken bestämmelserna ska tillämpas som påverkas av särbehandlingen med motsvarande andel av den kvinnliga arbetskraften på vilken bestämmelserna också ska tillämpas

(se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 december 2007, Voß, C-300/06, EU:C:2007:757, punkterna 40 och 41, och dom av den 3 oktober 2019, Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, punkt 47).

- 53 I förevarande fall framgår det av begäran om förhandsavgörande att de aktuella nationella bestämmelserna ska tillämpas på tidigare arbetstagare inom ett organ som står under tillsyn av Rechnungshof (Revisionsrätten) vilka erhåller tjänstepension i form av en ”utfästelse om direkta förmåner”.
- 54 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 65–67 i sitt förslag till avgörande, ska det följaktligen – för det fall tillgänglig statistik faktiskt visar att andelen tidigare arbetstagare vars tjänstepension har påverkats av de aktuella nationella bestämmelserna är betydligt högre bland de tidigare manliga arbetstagare på vilka bestämmelserna ska tillämpas än bland de tidigare kvinnliga arbetstagarna på vilka bestämmelserna ska tillämpas – anses att detta förhållande utgör indirekt diskriminering på grund av kön som strider mot artikel 5 c i direktiv 2006/54, såvida inte bestämmelserna motiveras av sakliga skäl som helt saknar samband med könsdiskriminering (se, analogt, dom av den 6 december 2007, Voß, C-300/06, EU:C:2007:757, punkt 42).
- 55 För det tredje ankommer det på den hänskjutande domstolen – för det fall den mot bakgrund av övervägandena i punkterna 53 och 54 ovan anser att de nationella bestämmelserna i fråga ger upphov till en särbehandling som kan utgöra indirekt diskriminering på grund av kön – att pröva i vilken mån en sådan skillnad i behandling ändå kan motiveras av sakliga skäl som helt saknar samband med diskriminering på grund av kön, såsom framgår av artikel 2.1 b i direktiv 2006/54.
- 56 Enligt domstolens praxis är detta särskilt fallet om de valda medlen svarar mot ett legitimt socialpolitiskt mål, är ägnade att uppnå det mål som eftersträvas med den aktuella lagstiftningen och är nödvändiga för att uppnå detta mål, varvid det ska preciseras att de endast kan anses vara ägnade att säkerställa förverkligandet av det åberopade målet om de verkligen tillgodoser behovet av att uppnå målet och genomförs på ett sammanhängande och systematiskt sätt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 juli 2014, Leone, C-173/13, EU:C:2014:2090, punkterna 53 och 54 och där angiven rättspraxis).
- 57 Dessutom har domstolen slagit fast att medlemsstaterna har stort utrymme för eget skön när de väljer åtgärder för att förverkliga målen för sin social- och sysselsättningspolitik (dom av den 6 april 2000, Jørgensen, C-226/98, EU:C:2000:191, punkt 41, och dom av den 20 oktober 2011, Brachner, C-123/10, EU:C:2011:675, punkt 73 och där angiven rättspraxis).
- 58 Av domstolens praxis framgår även följande. Det ankommer visserligen i slutändan på den nationella domstolen, som är ensam behörig att bedöma de faktiska omständigheterna i målet och att tolka den nationella lagstiftningen, att avgöra om och i vilken utsträckning den aktuella lagbestämmelsen är motiverad av sakliga skäl. EU-domstolen, som ska ge de nationella domstolarna användbara svar, är emellertid behörig att ge anvisningar, på grundval av handlingarna i det nationella målet samt de skriftliga och muntliga yttranden som avgetts till den, som är ägnade att göra det möjligt för den hänskjutande domstolen att avgöra målet (dom av den 17 juli 2014, Leone, C-173/13, EU:C:2014:2090, punkt 56 och där angiven rättspraxis).
- 59 I förevarande fall framgår det av begäran om förhandsavgörande att SpBegrG, som de nationella bestämmelserna i fråga har ett nära samband med, har två syften, nämligen dels att minska den obalans som uppkommit i fråga om så kallade särskilda pensioner, vilka, såsom den österrikiska regeringen har angett i sitt skriftliga yttrande, är ”kompletterande pensioner utanför vanliga pensionssystem”, dels att säkerställa en hållbar finansiering av ålderspensionssystemet. Den österrikiska regeringen har bekräftat dessa mål i sitt skriftliga yttrande och preciserat att de aktuella nationella bestämmelserna närmare bestämt syftar till att utjämna obalanser vid beviljandet av

pensionsförmåner som i sista hand finansieras av staten. Denna regering har dessutom angett att sådana pensioner utgör en tung ekonomisk börda för de berörda företagen, vilka kan komma att få indirekta återverkningar på statsbudgeten, bland annat på grund av minskad vinstutdelning.

- 60 I det avseendet har EU-domstolen redan slagit fast att könsdiskriminering inte kan motiveras av budgethänsyn (dom av den 23 oktober 2003, Schönheit och Becker, C-4/02 och C-5/02, EU:C:2003:583, punkt 85 och där angiven rättspraxis).
- 61 Målen att säkerställa en hållbar finansiering av ålderspensionssystemet och att minska skillnaden i de statliga pensionsnivåerna kan däremot, med beaktande av det stora utrymme för skönsmässig bedömning som medlemsstaterna har, anses utgöra legitima socialpolitiska mål som helt saknar samband med diskriminering på grund av kön.
- 62 I förevarande fall, och med förbehåll för de kontroller som det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra i detta avseende, framgår det av handlingarna i målet att de nationella bestämmelserna är ägnade att uppnå sådana mål. För det första kan såväl innehållandet av en del av den förmån som ska utbetalas som den omständigheten att pensionsbeloppet inte höjs göra det möjligt att skapa reserver för framtida betalningsskyldigheter. Även om det är riktigt, såsom YS och NK framhöll vid förhandlingen, att de berörda företagen kan använda de belopp som sålunda sparats in för i princip alla tänkbara ändamål, är det likväl så att staten – med förbehåll för nämnda kontroller av den hänskjutande domstolen – när den är majoritetsägare har ett tillräckligt inflytande över företaget för att säkerställa att det finansierar den aktuella ålderspensionen på lämpligt sätt.
- 63 Eftersom dessa bestämmelser endast avser förmåner vars belopp överstiger ett visst tröskelbelopp, får de, för det andra, till följd att dessa förmåner anpassas till nivån för lägre pensioner.
- 64 Med förbehåll för vad den hänskjutande domstolen kommer fram till vid sin prövning, genomförs nämnda bestämmelser på ett sammanhängande och systematiskt sätt, eftersom de är tillämpliga på alla pensionsförmåner som beviljas i form av en ”utfästelse om direkta förmåner” av institutioner och företag som direkt eller indirekt står under statlig kontroll, för vilka de reserver som byggts upp med hjälp av belopp som innehållits eller inte betalats ut således är tillgängliga för att finansiera framtida pensionsåtaganden.
- 65 De aktuella nationella bestämmelserna förefaller inte medföra åtgärder som går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen, bland annat i den del de berörda personernas ekonomiska förmåga beaktas, genom att både de belopp som tas ut med stöd av 24a § NÖ Landes- und GemeindebezügeG och de begränsningar av pensionshöjningen som föreskrivs i 711 § ASVG fastställs i förhållande till storleken på de utbetalade förmånerna.
- 66 Vad särskilt gäller målet att säkerställa en hållbar finansiering av ålderspensionssystemet innebär inte den omständigheten i sig att ett enskilt företag, såsom NK, eventuellt har byggt upp tillräckliga reserver i detta syfte att det kan ifrågasättas huruvida de aktuella nationella bestämmelserna är nödvändiga. Såsom Europeiska kommissionen har påpekat i sitt skriftliga yttrande omfattar bestämmelserna nämligen samtliga företag som till största delen ägs av förbundsstaten och förbundslandet Niederösterreich.
- 67 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den andra delen av den första frågan besvaras enligt följande: Artiklarna 5 c och 7 a iii i direktiv 2006/54 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka personer som uppbär pension som ett statligt kontrollerat företag genom avtal har åtagit sig att betala ut direkt till dem och som överskrider vissa tröskelvärden som fastställs i dessa bestämmelser, går miste om dels ett belopp som innehållits på den del av pensionen som överstiger ett av dessa tröskelvärden, dels den avtalade indexeringen av nämnda pension, trots att andelen tidigare arbetstagare vars tjänstepension har påverkats av de aktuella nationella bestämmelserna är betydligt högre bland de tidigare manliga arbetstagare på vilka bestämmelserna ska

tillämpas än bland de tidigare kvinnliga arbetstagare på vilka bestämmelserna ska tillämpas. Detta gäller under förutsättning att dessa följer motiveras av sakliga skäl som helt saknar samband med könsdiskriminering, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva.

Den andra delen av den andra frågan

- 68 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra delen av den andra frågan för att få klarhet i huruvida direktiv 2000/78 ska tolkas så, att det utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka personer som uppbär pension som ett statligt kontrollerat företag genom avtal har åtagit sig att betala ut direkt till dem och som överskrider vissa tröskelvärden som fastställs i dessa bestämmelser, går miste om dels ett belopp som innehållits på den del av pensionen som överstiger ett av dessa tröskelvärden, dels den avtalade indexeringen av nämnda pension, när dessa bestämmelser endast påverkar personer som har uppnått en viss ålder.
- 69 Enligt artiklarna 1, 2.1 och 2.2 b i direktiv 2000/78 ska all indirekt diskriminering på grund av bland annat ålder vara förbjuden. Det föreligger indirekt diskriminering när en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringsätt särskilt missgynnar personer av en viss ålder jämfört med andra personer, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet objektivt motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga (dom av den 7 februari 2019, *Escribano Vindel*, C-49/18, EU:C:2019:106, punkterna 41 och 42).
- 70 Enligt den hänskjutande domstolen är skälet till att det eventuellt förekommer indirekt diskriminering på grund av ålder att inget pensionsavtal i form av en ”utfästelse om direkta förmåner” har ingåtts i Österrike sedan år 2000, vilket innebär att endast personer som uppnått en viss ålder påverkas av de aktuella nationella bestämmelserna. Tjänstepensionsavtal för övriga personer har nämligen ingåtts i form av avtal om pensions- eller försäkringsfonder.
- 71 Liksom indirekt diskriminering på grund av kön, kan indirekt diskriminering på grund av ålder, såsom framgår av punkterna 45, 49 och 52 ovan, endast konstateras om det styrks att en nationell lagstiftning, utan att det finns sakliga skäl för detta, missgynnar en betydligt större andel personer av en viss ålder än andra personer. Härvid ska samtliga arbetstagare som omfattas av den nationella lagstiftning som ger upphov till särbehandlingen beaktas.
- 72 För att avgöra huruvida det föreligger indirekt diskriminering på grund av ålder är det följaktligen inte möjligt att jämföra personer som missgynnas av de aktuella nationella bestämmelserna med personer på vilka bestämmelserna inte ska tillämpas, såsom personer som har ingått pensionsavtal i form av avtal om pensions- eller försäkringsfonder.
- 73 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 89 i sitt förslag till avgörande medför dessutom inte enbart den omständigheten att ett nytt regelverk tillämpas på personer som inte uppnått en viss ålder att andra personer på vilka det äldre regelverket är tillämpligt utsätts för indirekt diskriminering på grund av ålder (se för ett liknande resonemang, dom av den 14 februari 2019, *Horgan och Keegan*, C-154/18, EU:C:2019:113, punkt 28).
- 74 Det ska därutöver konstateras att den hänskjutande domstolen inte har lämnat några uppgifter som tyder på att det – bland de personer som omfattas av tillämpningsområdet för de aktuella nationella bestämmelserna, det vill säga personer som uppbär pension från ett statligt kontrollerat företag i form av en ”utfästelse om direkta förmåner” – är en betydligt större andel personer som uppnått en viss ålder som missgynnas av dessa.
- 75 Den andra delen av den andra frågan ska således besvaras enligt följande: Artikel 2.1 och 2.2 b i direktiv 2000/78 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka personer, som uppbär pension som ett statligt kontrollerat företag genom avtal har åtagit sig att betala

ut direkt till dem och som överskrider vissa tröskelvärden som fastställs i dessa bestämmelser, går miste om dels ett belopp som innehållits på den del av pensionen som överstiger ett av dessa tröskelvärden, dels den avtalade indexeringen av nämnda pension, enbart av det skälet att dessa bestämmelser endast påverkar personer som har uppnått en viss ålder.

Den tredje till den sjunde frågan

- 76 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje till den sjunde frågan, vilka ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida artiklarna 16, 17, 20 och 21 i stadgan ska tolkas så, att de utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka personer som uppstår pension som ett statligt kontrollerat företag genom avtal har åtagit sig att betala ut direkt till dem och som överskrider vissa tröskelvärden som fastställs i dessa bestämmelser, går miste om dels ett belopp som innehållits på den del av pensionen som överstiger ett av dessa tröskelvärden, dels den avtalade indexeringen av nämnda pension.
- 77 EU-domstolen erinrar om att stadgans tillämpningsområde klargörs i artikel 51.1 i nämnda stadga, enligt vilken bestämmelserna i stadgan, när det gäller åtgärder som vidtas av medlemsstaterna, riktar sig till dessa endast när dessa tillämpar unionsrätten.
- 78 Det ska även erinras om att de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten och att de således måste iaktas när en nationell lagstiftning omfattas av unionsrättens tillämpningsområde (dom av den 21 maj 2019, kommissionen/Ungern (Nyttjanderätter till jordbruksmark), C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 63 och där angiven rättspraxis).
- 79 Det krävs emellertid att unionsrätten, på det berörda området, ålägger medlemsstaterna specifika skyldigheter med avseende på situationen i det nationella målet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juli 2014, Julián Hernández m.fl., C-198/13, EU:C:2014:2055, punkt 35).
- 80 Såsom följer av punkterna 40–67 ovan kan de aktuella nationella bestämmelserna ge upphov till en särbehandling på grund av kön vilken, om det inte finns sakliga skäl härför, utgör sådan indirekt diskriminering som är förbjuden enligt direktiv 2006/54. Såsom generaladvokaten har angett i punkt 98 i sitt förslag till avgörande omfattas dessa bestämmelser av specifika unionsrättsliga regler i så måtto att fastställandet och beräkningen av förmåner i företags- eller yrkesbaserade system för social trygghet måste ske utan någon form av diskriminering i strid med nämnda direktiv och direktiv 2000/78.
- 81 Härav följer att de aktuella nationella bestämmelserna utgör en tillämpning av unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan, vilket innebär att de måste vara i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter som garanteras i densamma.
- 82 I detta avseende anger domstolen för det första att artikel 20 i stadgan stadfäster principen om att alla människor är lika inför lagen. Enligt artikel 21.1 i stadgan ska all diskriminering på grund av bland annat kön, ålder eller förmögenhet vara förbjuden.
- 83 Vad särskilt gäller diskriminering på grund av ålder följer det av domstolens praxis att medlemsstaterna är skyldiga att iaktta direktiv 2000/78 när de vidtar åtgärder som omfattas av tillämpningsområdet för samma direktiv, vilket, i frågor som rör arbetslivet, utgör ett konkret uttryck för principen om förbud mot diskriminering på grund av ålder (dom av den 21 januari 2015, Felber, C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 16 och där angiven rättspraxis). På samma sätt ska medlemsstaterna handla med iakttagande av direktiv 2006/54 när de vidtar åtgärder som omfattas av tillämpningsområdet för det direktivet, vilket i sådana frågor utgör ett konkret uttryck för principen om förbud mot diskriminering på grund av kön.

- 84 Mot denna bakgrund ska den hänskjutande domstolens frågor avseende förekomsten av diskriminering på grund av ålder och kön prövas, i likhet med vad EU-domstolen gjorde för att besvara den första och den andra frågan, enbart med beaktande av direktiv 2000/78 respektive direktiv 2006/54 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 november 2014, *Vital Pérez*, C-416/13, EU:C:2014:2371, punkt 25).
- 85 När det gäller diskriminering på grund av förmögenhet finner domstolen att om det kan visas att en sådan särbehandling som den som identifierats i punkt 46 ovan – det vill säga att de aktuella nationella bestämmelserna endast påverkar pensioner som till sitt belopp överstiger ett visst tröskelvärde – särskilt missgynnar personer som har en viss förmögenhet, så kan en sådan situation, med förbehåll för den kontroll som ankommer på den hänskjutande domstolen, vara motiverad i förevarande fall av de skäl som anges i punkterna 61–66 ovan. I så måtto utgör dessa bestämmelser inte något åsidosättande av artiklarna 20 och 21.1 i stadgan i detta avseende.
- 86 Vad för det andra gäller artikel 16 i stadgan, ska det erinras om att avtalsfriheten, vilken den sjunde tolkningsfrågan tar sikte på, omfattas av näringsfriheten som garanteras av den artikeln (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 januari 2013, *Sky Österreich*, C-283/11, EU:C:2013:28, punkt 42). Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 110 i sitt förslag till avgörande omfattar denna frihet friheten att fastställa eller förhandla om priset för en tjänst.
- 87 Av detta följer att sådana bestämmelser som de aktuella nationella bestämmelserna utgör en begränsning av avtalsfriheten genom att de ålägger de berörda företagen att till sina tidigare anställda utbetala en pension i form av en ”utfästelse om direkta förmåner” med ett lägre belopp än vad som avtalats.
- 88 Näringsfriheten är emellertid inte en absolut rättighet, utan ska bedömas utifrån sin funktion i samhället och kan således bli föremål för myndighetsingrepp som i det allmänna intresse begränsar utövandet av ekonomisk verksamhet. Enligt artikel 52.1 i stadgan ska dessutom varje begränsning i utövningen av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, i enlighet med proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av Europeiska unionen eller mot behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 2016, *Pillbox 38*, C-477/14, EU:C:2016:324, punkterna 157–160).
- 89 I detta avseende konstaterar domstolen att den begränsning av avtalsfriheten som nämns i punkt 87 ovan är föreskriven i lag och är förenlig med det väsentliga innehållet i denna frihet, eftersom den innebär ett avdrag av endast en mycket begränsad del av den tjänstepension som hade förhandlats fram och avtalats mellan det berörda företaget och dess arbetstagare. Med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning, svarar detta avdrag dessutom mot mål av allmänintresse, det vill säga en hållbar finansiering av statliga ålderspensioner och minskning av skillnaderna i pensionsnivåerna. Såsom framgår av punkterna 61–66 ovan ska nämnda begränsning anses vara förenlig med proportionalitetsprincipen, vilket innebär att den inte strider mot artikel 16 i stadgan.
- 90 Vad för det tredje gäller artikel 17.1 i stadgan, i vilken rätten till egendom stadfästs, erinrar domstolen om att det skydd som följer av denna bestämmelse avser rättigheter som kan räknas som förmögenhetsvärden, eftersom de enligt den berörda rättsordningen ger en etablerad rättslig ställning på ett sådant sätt att rättighetsinnehavaren självständigt kan utöva dessa rättigheter för egen vinning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 januari 2013, *Sky Österreich*, C-283/11, EU:C:2013:28, punkt 34).
- 91 Domstolen finner att ingåendet av ett avtal om tjänstepension ger upphov till ett förmögenhetsintresse hos den som uppbär pensionen. Vidare påverkas nämnda förmögenhetsintresse av det berörda företagets avdrag för en del av det avtalade beloppet och underlåtenheten att tillämpa den avtalade

indexeringen. Den rättighet som garanteras i artikel 17.1 i stadgan är emellertid inte absolut och kan därför inte tolkas så, att den ger rätt till en pension med ett visst belopp (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 juni 2017, Florescu m.fl., C-258/14, EU:C:2017:448, punkterna 50 och 51).

- 92 Såsom framgår av punkt 88 ovan ska emellertid varje begränsning av nämnda rätt till egendom vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i rättigheten och ska, i enlighet med proportionalitetsprincipen, vara nödvändig och faktiskt svara mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen. De begränsningar av rätten till pension som är aktuella i det nationella målet är föreskrivna i lag. Det är dessutom endast en del av det totala pensionsbeloppet som berörs av begränsningarna, nämligen den del som avser en ”utfästelse om direkta förmåner”, vilket innebär att begränsningarna inte kan anses påverka det väsentliga innehållet i nämnda rättigheter. Med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning framstår dessa begränsningar dessutom som nödvändiga och förefaller faktiskt uppfylla mål av allmänintresse, det vill säga en hållbar finansiering av statliga ålderspensioner och minskning av skillnaderna i pensionsnivåerna.
- 93 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den tredje till den sjunde frågan besvaras enligt följande. Artiklarna 16, 17, 20 och 21 i stadgan ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka personer som uppbär pension som ett statligt kontrollerat företag genom avtal har åtagit sig att betala ut direkt till dem och som överskrider vissa tröskelvärden som fastställs i dessa bestämmelser, går miste om dels ett belopp som innehållits på den del av pensionen som överstiger ett av dessa tröskelvärden, dels den avtalade indexeringen av nämnda pension.

Den åttonde frågan

- 94 Den hänskjutande domstolen har ställt den åttonde frågan för att få klarhet i huruvida artikel 47 i stadgan ska tolkas så, att den utgör hinder för att en medlemsstat i sin rättsordning avstår från att föreskriva ett självständigt rättsmedel som huvudsakligen används för att få till stånd en prövning av huruvida nationella bestämmelser som genomför unionsrätten är förenliga med unionsrätten.
- 95 Det framgår av beslutet om hänskjutande att de aktuella nationella bestämmelserna har ett nära samband med 1 § SpBegrG eller har antagits som en direkt följd härav. Eftersom den sistnämnda paragrafen består av konstitutionella bestämmelser, finns endast en begränsad möjlighet att bestrida de aktuella nationella bestämmelserna vid Verfassungsgerichtshof (Författningsdomstolen), vilket innebär att dessa nationella bestämmelser endast kan bestridas accessoriskt genom att en civilrättslig talan väcks mot den som är part i tjänstepensionsavtalet.
- 96 EU-domstolen har emellertid slagit fast att principen om ett effektivt domstolsskydd, som stadfästs i artikel 47 i stadgan, inte i sig innefattar något krav på att det ska vara möjligt att väcka en fristående talan där själva saken utgör ett yrkande om fastställelse av att nationella bestämmelser strider mot unionsrätten, förutsatt att det finns ett eller flera rättsmedel som gör det möjligt att accessoriskt säkerställa iakttagandet av de rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten (dom av den 21 november 2019, Deutsche Lufthansa, C-379/18, EU:C:2019:1000, punkt 61 och där angiven rättspraxis).
- 97 Den hänskjutande domstolen har angett att de aktuella nationella bestämmelserna kan bestridas accessoriskt och det kan därför inte fastställas att principen om ett effektivt domstolsskydd har åsidosatts av det skälet att det saknas självständiga rättsmedel.

- 98 Den åttonde frågan ska således besvaras enligt följande: Artikel 47 i stadgan ska tolkas så, att den inte utgör hinder för att en medlemsstat i sin rättsordning avstår från att föreskriva ett självständigt rättsmedel som huvudsakligen används för att få till stånd en prövning av huruvida nationella bestämmelser som genomför unionsrätten är förenliga med unionsrätten, förutsatt att en sådan motsvarande prövning kan företas accessoriskt.

Rättegångskostnader

- 99 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

- 1) Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet ska tolkas så, att de ska tillämpas på en medlemsstats bestämmelser enligt vilka, för det första, en del av den tjänstepension som en arbetsgivare genom avtal åtagit sig att betala ut direkt till en tidigare arbetstagare ska innehållas vid källan av arbetsgivaren och, för det andra, den avtalsenliga indexeringen av storleken på denna förmån saknar verkan.
- 2) Artiklarna 5 c och 7 a iii i direktiv 2006/54 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka personer som uppbär pension som ett statligt kontrollerat företag genom avtal har åtagit sig att betala ut direkt till dem och som överskrider vissa tröskelvärden som fastställs i dessa bestämmelser, går miste om dels ett belopp som innehållits på den del av pensionen som överstiger ett av dessa tröskelvärden, dels den avtalade indexeringen av nämnda pension, trots att andelen tidigare arbetstagare vars tjänstepension har påverkats av de aktuella nationella bestämmelserna är betydligt högre bland de tidigare manliga arbetstagare på vilka bestämmelserna ska tillämpas än bland de tidigare kvinnliga arbetstagare på vilka bestämmelserna ska tillämpas. Detta gäller under förutsättning att dessa följder motiveras av sakliga skäl som helt saknar samband med könsdiskriminering, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva.
- 3) Artikel 2.1 och 2.2 b i direktiv 2000/78 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka personer, som uppbär pension som ett statligt kontrollerat företag genom avtal har åtagit sig att betala ut direkt till dem och som överskrider vissa tröskelvärden som fastställs i dessa bestämmelser, går miste om dels ett belopp som innehållits på den del av pensionen som överstiger ett av dessa tröskelvärden, dels den avtalade indexeringen av nämnda pension, enbart av det skälet att dessa bestämmelser endast påverkar personer som har uppnått en viss ålder.
- 4) Artiklarna 16, 17, 20 och 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka personer som uppbär pension som ett statligt kontrollerat företag genom avtal har åtagit sig att betala ut direkt till dem och som överskrider vissa tröskelvärden som fastställs i dessa bestämmelser, går miste om dels ett belopp som innehållits på den del av pensionen som överstiger ett av dessa tröskelvärden, dels den avtalade indexeringen av nämnda pension.

- 5) Artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna ska tolkas så, att den inte utgör hinder för att en medlemsstat i sin rättsordning avstår från att föreskriva ett självständigt rättsmedel som huvudsakligen används för att få till stånd en prövning av huruvida nationella bestämmelser som genomför unionsrätten är förenliga med unionsrätten, förutsatt att en sådan motsvarande prövning kan företas accessoriskt.

Underskrifter